

אוניברסיטת בר-אילן

אופטימיות, טמפרמנט והסתגלות בגיל הרך

טל מן-צברי

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך

בבית הספר לחינוך, של אוניברסיטת בר-אילן

תקציר

במחקר הנוכחי נבדקו קשרים בין אופטימיות, טמפרמנט והסתגלות בגיל הרך (בין השנים 4 ל-6). מטרת המחקר היתה לתקף שאלון חדש שפותח לבדיקת אופטימיות בגיל הרך. בשנים האחרונות אפשר למצוא תאוריות רבות המגדירות אופטימיות, ובהן תאוריות המתייחסות לסגנון ההסברי של האדם (סליגמן, 2000), לשליטה (Carver & Scheier, 1981, 1982) וכן כאלה המסבירות צפייה להצלחה (Schweizer, Beck-Seyffer & Schneider, 1999). ישנם מחקרים ענפים המצביעים על קשרים ברורים בין אופטימיות לתפקודים פסיכולוגיים מגוונים בקרב בוגרים (למשל, Achat, Kawachi, Spiro, DeMolles & Sparrow, 2000). בגיל הרך לעומת זאת קיים מחסור בכלים לבדיקת אופטימיות (Hayden, Klein, Durbin & Olino, 2006). מטרת המחקר הנוכחי היתה לבחון פיתוחו של מדד חדש לבחינת אופטימיות בגיל הרך. לשם תיקופו נבחן הקשר שבין אופטימיות, טמפרמנט, והסתגלות כללית. זאת בהסתמך על מחקרים קודמים המצביעים על קשר בין משתנים אלו (Heinonen, Raikkonen, & Keltikangas-Jarvinen, 2005). במחקר השתתפו 50 נבדקים, גיל המשתתפים הממוצע היה 4.7 שנים (סטיית תקן: 5.5 חודשים). טמפרמנט נבחן באמצעות סדרת מדדים המבוססים על סדרת מבחני מעבדה (Leb-TAB). ההסתגלות נבחנה באמצעות שאלון CBCL ואופטימיות נבדקה כאמור באמצעות השאלון החדש שפותח.

נמצא שלשאלון האופטימיות יש מהימנות פנימית גבוהה ($\alpha = .80$). כמו כן, הוא מצביע על נטייה אופטימית ברורה של ילדים בגיל הרך. עוד עולה מממצאי המחקר כי קיימים קשרים שליליים בין אופטימיות לטמפרמנט בחמישה מדדים: עוררות, כעס, עצבות, הנאה וחיוך. מדד האקטיביות, לעומת זאת, נמצא קשור בקשר חיובי לאופטימיות. בנוסף, נמצא קשר שלילי בין אופטימיות לאלימות, אם כי באופן כללי מניתוח הרגרסיה עולה כי אופטימיות אינה מסבירה הסתגלות באופן משמעותי.

היתרונות והחסרונות של השאלון שפותח וכן ההשלכות להערכת אופטימיות בגיל הרך נדונים בהרחבה בפרק הדיון.